

Hříchy mého mládí

Obrazy z dob socialismu

Na podzim roku 1953 zemřel náš první dělnický prezident. Jel do Moskvy, ač byl vážně nemocen – na pohřbu generalisima Stalina nemohl chybět. S rodiči jsme vyrazili na Letenskou pláň, která byla plná lidí. Byli vážní, ale nikdo neplakal. Bylo mi 8 let a rodiče mi vzali štafle, abych lépe viděl.

Pohřební průvod procházel kolem stadiónu Sparty směrem k Špejcharu. My jsme stáli na opačné straně Letenské pláně a nic jsme neviděli. Slyšeli jsme však hudbu; hráli *Pochod padlých revolucionářů a Smuteční pochod* od Beethovena¹.

Pohřeb Antonína Zápotockého (1957) jsem absolvoval už jako pionýr. Měl jsem kolem krku červený šátek a bílou košili a s kamarádem jsme pobíhali po chodníku v Belkrettiho třídě, kudy průvod procházel. Lidí bylo podstatně méně – prezident si to u lidí pokazil měnovou reformou. Do poslední chvíle tvrdil, že žádná reforma nebude. Po vyhlášení reformy vypukly nepokoje, hlavně v Plzni – tam poslali mezi demonstranty neozbrojené vojáky, kteří dostali pořádnou nakládačku².

Na základce nás učitelé od politiky šetřili. Neměli jsme tušení, že probíhá proces se Slánským. První dvě třídy jsem chodil na náboženství; k svátosti smíření a prvnímu svatému přijímání jsem už nedorazil...

V šesté třídě jsme vstoupili (skoro) všichni do pionýra a začali říkat paní učitelce „soudružko“, Více politiky jsme do sebe nenasáli. Změnilo se to až na konci, kdy jsme se hlásili na střední školu. Nebyl jsem na studium doporučen, ač jsem byl odměněn za *pomoc slabším spolužákům* a měl jsem dobrý prospěch. Asi zde hrál roli původ mého otce – pocházel z majetné rodiny. Po odvolání mě však na průmyslovku vzali.

Studium na průmyslovce mě bavilo a patřil jsem ve třídě k nejlepším studentům. Mezi našimi učiteli byli jen asi tři, kteří se nás snažili indoktrinovat. Tělocvikář Polák nám na hodině branné výchovy přikázal, abychom zazpívali píseň „Směr Praha“³. Zpíval jen jeden a ostatní mlčeli. Učitel odběhl do ředitelny a obvinil nás ze sabotáže. Teprve pak vyšlo najevo, že jsme měli během nácvičky písničku (školním rozhlasem) dílny. Po tomto trapasu nás už neučil.

Ruštinářka Pistoriusová byla uvědomělá komunistka a a říkala nám, že si nevážíme naší svobody: můžeme chodit po městě s rudým praporem, což za první republiky nebylo možné⁴. Před maturitou nás nabádala, abychom přišli před zkušební komisi ve svazáckém. Nikdo ji však neposlechl; byl rok 1963 se závanem svobody. Studenti se už nebáli protestovat.

Politickou ekonomii nás učil soudruh Jílek. Kladl nám na srdce, že *vykořisťovatelské třídy* je nutno fyzicky likvidovat. Pak poběží ekonomika jako po másle. Na naši průmyslovce se mu zřejmě moc nelíbilo – jeho génus tu nebyl využit. Odešel učit na Vysokou školu ekonomickou.

1 Z jeho 5. symfonie

2 Při reformě se vyměňovaly dosavadní peníze za nové bankovky v poměru 1:5, a uspořené peníze 1:50. Lidé tak přišli o své celoživotní úspory. Zároveň byl zrušen lístkový systém.

3 *Přes spáleniště, přes krvavé řeky...*

4 Každý protestní pochod musel nést na čele vlajku republiky.

Do prvomájového průvodu jsme dostali seznam hesel, která jsme měli provolávat, Většina hesel byla namířena proti „americkým pirátům“, kteří tehdy chtěli obsadit svobodnou Kubu; my jsme skandovali:

Američtí agresori utopíme v Rudém moři!

Nikdo nám nic nevyčítal.

V Davli, 8.10.2023

Jan Matys